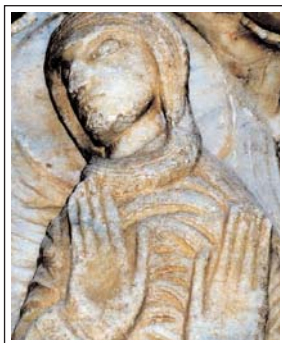

SANTA MARIA DE CABESTANY

Situada al poble de Cabestany conserva bona part de la capçalera, reconstruïda al segle XII. A l'interior, dalt d'una encavallada, a pocs metres del portal, hi ha exposat el cèlebre timpà de Cabestany, esculpit en marbre, que no se sap massa bé si procedeix d'aquesta església. Amb tot, ha donat nom a un gran artista, el *Mestre de Cabestany*. Se'l cataloga d'escultor ambulat o d'artista viatger perquè hi ha obra seva a diferents llocs com a Sant Hilari, Rius de Menerbés, Sant Pàpol i La Grassa a l'Aude i també al Voló (Rosselló), a Sant Pere de Roda i a Sant Pere de Galligans (Girona), i encara a Errando (Navarra), a dos indrets de la Toscana, prop de Florència i altres. Actualment es creu que no és únicament obra d'una sola persona i per tant es parla més del "*cercle del Mestre de Cabestany*".

TIMPÀ DE CABESTANY. Detall

Les característiques principals del seu treball són: caps angulosos, fronts estrets, ulls grans i expressius, treballats amb trepant; vestits, amb plecs característics; desproporcions en les mans i dits, volums molt expressiu i tendència a emplenar tots els buits amb figures. Tot això és possible veure-ho i palpar-ho al *Centre de Sculpture Romane* de Cabestany.

Text i fotos: Lluís Fernàndez

BIBLIOGRAFIA

- BAYROU, L; FAUCHERRE, N; QUATREFAGES, R. *La fortalesa de Salses*. Centre des monuments nationaux. Reimp. 2005.
- BONNERY, André. (Textos). *Le Maître de Cabestany*. Edicions MSM, Vic-en-Bigorre Cedex, 2007 Catalunya Romànica, vol. Rosselló.
- FERNÀNDEZ, Lluís. "*La Catalunya del Nord XX. La frontera catalana del nord. Castell de Salses i estany de Salses - Garrius*". A Notes de Camí, Secció d'Història, núm. 39, juny de 2011.
- FERNÀNDEZ, Lluís. "*La Catalunya del Nord IV. Perpinyà*". A Notes de Camí juny de 1995. Butlletí del Centre Excursionista Sabadell del nov-des 1928, "*Per la història de Sabadell*" Ferran de Segarra. Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Vol 14, El Rosselló.
- Gran Larouse català. Edicions 62. Primera edició 1993. Vol. 9, p. 4344.
- Guide Pyrénées Roussillon. Edicions Carnot. El Voló. Desena edició, 1995.
- TRUTTMAN, Philippe. *La fortalesa de Salses*. Editions Ouest de France, Caisse nationale des monuments historiques et des sites. Ministère de Culture. Rennes, 1992.
- Full explicatiu, *Fortalesa de Salses*, Centre des monuments nationaux, París, 2009.

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 118

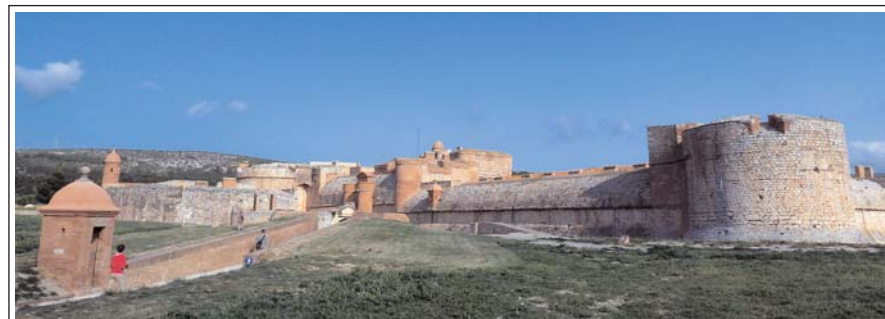
10 de juny de 2012

ROSSELLÓ

SALSES

El **municipi** de Salses és situat al nord de la comarca del Rosselló, al límit amb Occitània. És, per tant, juntament amb el d'Òpol, el municipi situat més al nord dels Països Catalans, el primer on es parla català, baixant de nord a sud. Recordem aquella frase utilitzada per emmarcar els països de parla catalana: "*de Salses a Guardamar, de Fraga fins a Maó*".

El sector nord oest correspon a l'extrem de la serra de les Corberes. És un terreny muntanyós i accidentat que cau sobre l'estany. Sols deixa un pas estret per on circulen les principals vies de comunicació entre Occitània i la Catalunya del Nord. El sector meridional s'estén sobre la plana rossellonesa.

FORTALESA DE SALSES. Al fons a l'esquerra la serra de les Corberes.

El nom de Salses prové del llatí Salsulas deriva de sal, la qual és abundant. Hi ha diverses fonts d'aigua salada i rica en magnesi. L'economia la domina la viticultura. Són famosos els vins dolços d'aperitiu o de postres, amb denominació d'origen que es comercialitzen amb el nom de Ribesaltes. Segueixen els fruiters i les hortalisses. També té tradició la pesca d'anguiles de l'estany. Té indústries del vi, de materials de la construcció i turisme.

La vila. Es creu que sorgí al mateix lloc que en èpoques de dominació romana ocupava una vil·la, és a dir, un gran casal, amb múltiples dependències, comandat per un ciutadà romà, on es produïen béns agrícoles. Era alhora una casa de posta i hostal, situada al costat d'una importantíssima via de comunicació, que unia les dues províncies romanes de Narbona i Tarragona. Exactament la mateixa via que unia Càdis amb Roma i que passava per Sabadell.

Sabem que va ser una plaça forta del monestir de la Grassa i que a finals del segle XII es va emmurallar i que tenia un castell. Aquest castell va ser destruït pels francesos el 1496 i posteriorment substituït per la fortalesa espanyola, que encara podem veure avui. La població actual passa dels 3000 habitants, als quals s'anomena salsairots. És a 10 m d'alçada sobre el nivell del mar.

La Fortalesa. Hem dit que el castell de Salses i la població foren destruïts pels francesos el 1496. A partir de l'any següent el rei Ferran II de Catalunya i Aragó (el Catòlic d'Espanya) va manar construir una fortalesa a fi d'estar millor preparat de cara a un nou atac francès. L'any 1503, quan encara no s'havia acabat, es va tornar a produir un nou atac dels francesos que es va poder repel·lir. La represa de la construcció es va fer corregint els llocs febles que s'havia observat que tenia la construcció en obres. L'any següent s'acabà l'edifici, regnant ja, Carles V. Durant 150 anys més va resistir atacs i setges, fins que el 1642 va ser definitivament conquerit pels francesos. A partir del Tractat dels Pirineus, el 1659, en desplaçar-se la frontera la fortalesa va perdre la funció estratègica que tenia. El 1682 la transformaren en presó d'estat. Durant el segle XIX va ser utilitzada com a polvorí. A principis del segle XX esdevingué propietat de Belles Arts, sota la tutela de la qual s'organitzen les visites comentades. És, sense cap mena de dubte, un exemple excepcional de l'arquitectura militar de l'època, que segons es diu, s'ha conservat gràcies al cost desmesurat que hauria significat la seva destrucció.

FORTALESA DE SALSSES. Façana sud amb el portal.

Té una forma rectangular d'uns 90 per 110 m, pati central, torres cilíndriques als angles i una torre mestra o de l'homenatge al cantó sud-oest. L'entrada és a la cara sud, amb un potent sistema de defensa. És força ensozat amb la finalitat d'estar protegit de l'artilleria enemiga i envoltat de profunds fossars. Un camí de ronda tancat a l'interior, comunica les torres. Els murs tenen un espessor d'uns 10 m. Al costat de la gran plaça d'armes hi ha, arreglats els allotjaments dels soldats (més de 1000), els magatzems de queviures i de munició i les cavallerisses, capaces per a uns 300 cavalls. Els pous, amb naixements d'aigua, garantien l'aprovisionament de la tropa i dels cavalls.

“El setge de Salses”. S'anomena així l'operació militar amb la qual les tropes de Felip IV van intentar recuperar el castell de Salses, ocupat pels francesos el 20 de juny de 1639. Felip IV culpà els catalans de la pèrdua del castell i des d'aleshores els exigí una contribució més gran al proveïment de l'exèrcit. Malgrat que els francesos lliuraren Salses el 6 de gener de 1640, la tensió entre Catalunya i Felip IV donà lloc a la guerra dels Segadors.

Sabadell va contribuir amb vuit voluntaris que es pagaren les despeses i trenta-cinc homes més, a la recuperació dels comtats del Roselló i del castell de Salses. Per pagar les despeses d'aquests últims la vila va haver d'endeutar-se per temps.